

Светлана
Рајић-Дубовскаја

Прича о Кеши

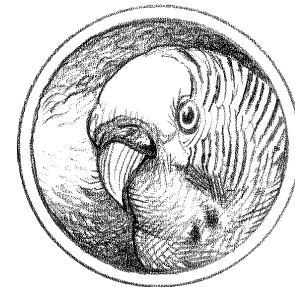
како сам научила папагаја да говори

Светлана Рајић-Дубовскаја

ПРИЧА О КЕШИ

како сам научила папагаја да говори

Београд 2007

Nivada

SWISS MADE
WATCHES

Мирко Вучуревић

“ТЕНЕРАЛПРОДУКТ” Д.О.О.

Влада Роквић

Зоолошки врт града Београда

www.beozoovrt.izlog.org

Вук Бојовић

Ова је књига написана у знак љубави и захвалности према мом кућном љубимцу, малом папагају Кешењки, као успомена на године које смо провели заједно и које су за мене биле и остале од великог значаја. Искрено се надам да ће то што је овде написано послужити некоме као кључић којим се откључава срце папагаја – пуно љубави и доброте.

Светлана Рајић-Дубовскаја

ПРИЧА О КЕШИ

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

„Како си, добро?“ – речи су које сам чула једног пролећног, али суморног поподнева, почетком трећег миленијума, док сам радећи у кухињи размишљала о мом боравку у Београду. Уз мене је у стану био само мој љубимац, папагај Кеша. Била сам затечена, као да сам сањала, било је нестварно. „Како си, добро?“ поновио је Кеша. Тада сам знала, била сам сигурна – проговорио је! Није да нисам очекивала, много сам труда уложила у овај тренутак који ме је тргао из носталгије и учинио бескрајно срећном. Утрчала сам у собу, пришла кавезу, хтела сам да пољубим Кешу. Нисам знала шта да радим од радости и узбуђења.

А није било лако научити птицу да „говори“. Замислите само како је човеку напорно и дуготрајно учење страних језика. Ја то одлично знам и осећам, јер сам долазећи у Београд да живим имала тај проблем. Нисам знала ни реч српског језика. Временом сам,

наравно, уз доста труда, успела да га научим. У почетку сам га учила узгред и без већих амбиција, а потом свакодневно и озбиљно, дружећи се са својим љубимцем, понављала сам разговетно реч по реч српског, а затим и руског језика. И успела сам. И Кеша је научио да говори. Задовољство које и данас осећам и незаменљиво искуство подстакли су ме да напишем ову причу, да љубитељима папагаја посведочим да и њихови љубимци могу „проговорити“. А онима који нису љубитељи папагаја – од срца препоручујем да то постану.

ПРИЧА О КЕШИ је веродостојна лична прича, написана једноставно, надам се разумљиво, из руске душе – на српском језику. То је интимна исповест о мојој срећи, задовољству и едукацији током свакодневног дружења са птицом.

Овој причи сам придружила и основне податке о прелепим маленим папагајима тигрицама, као и савете корисне за њихово гајење. Неке од наведених чињеница потичу од других, компетентних аутора, а до неких сам дошла сопственим искуством.

О ТОМЕ КАКО ЈЕ КЕША СТИГАО У НАШУ КУЋУ

Почетком септембра 2000. године, мој муж Добрисав и ја купили смо пар малих папагаја тигрица – плавог и зеленог. Нежну светлоплаву боју је имала девојчица, и ми смо је назвали Њусја, а смарагднозеленом дечаку смо дали име Инокентиј – КЕША. Они су били сасвим мали, имали су само три месеца, и били су јако љупки. Љуљали су се на љуљашци и гледали би заљубљено једно другом у очи. Намерно смо купили пар папагаја – да им не би било досадно, а надали смо се и птићима.

Њих двоје су се јако добро слагали. Цвркутали су, нежно су једно друго мазили, кљуном пребирали по перју на глави. Али, ова идила није дуго трајала. Њусја се прехладила, а ја нисам то приметила на време. Нисам приметила, јер кад је у питању пар, јако је тешко проценити ко је колико јео, да ли пије воду, узима минерале... Наравно, то за мене није никакво оправдање, али ја до тада нисам имала искуства са птицама. Кад сам видела да нешто није у реду и почела да је лечим (уз консултације са ветеринаром) већ је било касно. Она се сва накострешила, није се

померала, глава је изгледала несразмерно велика, и на крају, јадница, једва је држала главу да не клоне.

У једном тренутку, док још нисам очекивала најгоре, кад сам пришла кавезу приметим само Њусју са главом нагнутом на једну страну, непомичну. Уплашила сам се да нема Кеше и успаничено почела да га дозивам; „Кеша, Кешењка“. После пар тренутака, који

су ми изгледали као сати, јавио ми се, цвркутом тако тихим, тако нежним и тако тужним. Нисам одмах схватила да он лежи под Њусјом, да јој помаже, да придржава њену главу, да би јој барем мало било лакше. Била сам изненађена и дирнута таквим гестом. Посматрала сам са дивљењем ту добру птичицу, док сам уплакана жалила Њусју, која је неколико тренутака касније угинула.

Иако ме је губитак Њусје веома потресао, осећала сам да сам открила нешто ново, делић птичјег света, живих бића која нису људи, безазлених, нежних и осећајних. Само три месеца старости и таква пожртвованост! Рекла сам у себи: „Кеша, ја те поштујем као личност“. Знала сам да ме он неће никад разочарати и желела сам да га боље упознам и да „причам“ с њим. Од тада је почео наш посебан однос, нови живот, мој и Кешин.

Занимљиво је и како сам осетила жељу да имам папагаја. У пролеће 1999. године Југославију су бомбардовали. Као и сви око мене, била сам у шоку. Прва три дана нисмо веровали да тај ужас може потрајати. Ишли смо на градски трг, протестовали, носила сам транспарент на којем је било написано: „РУСИЈО – ПОМОЗИ ЈУГОСЛАВИЈИ“ и искрено сам са надала томе. Али узалудно.

Нисам отишла у Русију јер нисам хтела да оставим мужа самог у оно страшно време. Трудили смо се да наставимо да живимо достојанствено и колико-толико нормално.

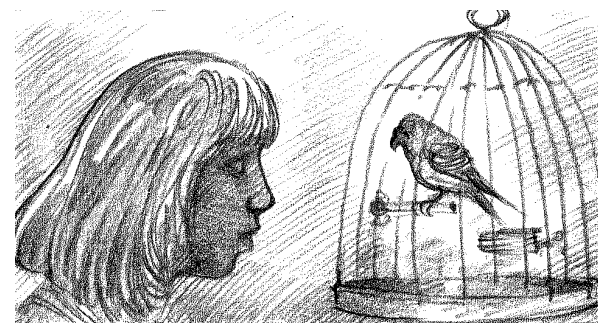
Нисмо се крили по склоништима. Добрисав је скоро редовно ишао на посао, а ја сам шетала по парку, центру града, зоолошком врту. Ту, међу животињским светом, који је живео свој живот, упркос глупостима и злочинима људског рода, осећала сам се мање изгубљеном, нестварном и беспомоћном.

Увече, веома често смо ишли у позориште и дивили се глумцима, уметницима који су нас, своју публику, врхунским и незаборавним ролама одржавали усправно (као што је Кеша придржавао главу Њусји), да би се после представе поклонили и неретко заплакали... Не дај Боже никоме да проживи такве дане. И тада, у току рата, кад сам била емоционално потиштена, осетила сам јаку жељу да имам неког стално уз себе. Замишљала сам птицу, лепршаву, шарену, разумну – папагаја. Вероватно је мој организам подсвесно тражио релаксацију, свет нормалних, природних односа, неки излаз из овог неразумног људског. И тако сам одабрала пар прелепих тигрица. Наравно, тада нисам знала од коликог је то значаја за мој будући живот.

О ТОМЕ КАКО СМО КЕША И ЈА ПОЧЕЛИ ДА СЕ ДРУЖИМО

Сутрадан, кад је Кеша видео да Њусје нема у кавезу, а он је био врло млад да би схватио зашто, он је, јадничак, цвркутом испољавао своју узбуђеност и потиштеност, испуштао одређене звуке и запрепашћено гледао на мене. Дала сам му храну, свежу воду и нежно сам рекла: „Кешењка, мали мој, не буди тужан, Њусје више нема, али ја ћу увек бити с тобом и у свему ћу ти помоћи“. Тада, можда први пут, он је пажљиво гледао на мене – у лице, у очи, моју светлу, дугачку косу. Ослушкивао је интонацију мога гласа.

Јер, кад су Њусја и он били заједно, скоро да ме нису ни примећивали. „Неко“ им је доносио храну и воду и чистио кавез, а они су задовољно цвркутом ћаскали између себе. Сада се ситуација променила у корену. Он је, мали и незаштићен, усамљено и тужно седео у кавезу, а ја сам испуњена симпатијом ка њему – нежно разговарала са њим. Кад је чуо мој танак тих глас, намерно сам говорила веома танким гласом, да би барем мало личио на његов гласић, он се полако смирио. И ја сам осетила да му се допадам.

Почела је наша, Кешина и моја, међусобна приврженост, која је полако, неприметно, прелазила у дубоку симпатију. Ја сам му донекле заменила другарицу, а он мени...

Све сам му причала поверљиво и на руском и на српском. Он је научио да ми се радује, када сам јутром откривала завесу са кавеза. Имао је лепу завесицу, којом сам покривала кавез ноћу, кад је хтео да спава. Пре тога понекад сам му певала успаванку. Свако јутро, на његову велику радост обратила бих му се: „Добро јутро, Кешењка! Како си спавао, добро?“ И он је мени по птичји одговарао радосним гласићем. Тада је још био врло млад и мали. Ја сам га тако и звала – „ти, моја мала беба“. Још су му перца стрчала на глави – израстала су нова, а прстићи су били тако мајушни, са најтањим канцицама.

Неук и ненавикнут на промене и нове ситуације, понекад би се закахио за завесицу

на кавезу или прозору и висио би, стрпљиво чекајући да га ослободим. Мислим, да су се наши односи продубили још више када се Кеша разболео, а ја сам га лечила, пазила и спасила. Имао је пет-шест месеци када се прехладио и почео да кија. Шћућурен је седео у углу кавеза, тужан и беспомоћан. Хвала Богу да сам на време приметила – проводила сам с њим пуно времена и била сам врло пажљива.

Кад сам уочила његову пасивност, сетила сам се Њусје – и пристрашила сам се. Била сам очајна. Почела сам да се распитујем чиме да га лечим. И кад сам видела да му је све горе, позвала сам ветеринара, који му је преписао лек. Давала сам му антибиотике у воду. Стално је близу кавеза била укључена стона лампа – да га загреје. Ја сам понекад вадила Кешу из кавеза, грејала сам га у мојим рукама, мазила сам га по главици и говорила: „Кешењка, мили мој, молим те – оздрави“ и плакала сам, а он је тужно гледао на мене. Ово је трајало неко време. Јако споро, са великим потешкоћама – Кешењки је постало боље. И кад је, на крају крајева, оздравио – тако пуно сам се радовала и тако пуно сам са њим причала, да се у мени пробудила жеља да научим Кешу да говори.

Одакле је дошла ова идеја?

Свакодневно сам пуштала Кешењку да прошета, да лепрша по соби. Он је излазио из кавеза и седео је на њему или на вратима. Понекад је летео, а ја бих га похвалила: „А ко то тако добро лети? Свака част, Кешењка, моје сунашце!“ Са поносом ме је слушао и обавезно поново летео. Једном приликом када је шетао по кавезу, а ја седела у фотељи и гласно читала како би и Кеша био „у току“, пријатно ме је изненадио. Шетао је, шетао, слушао је мој нежни глас – папагаји веома пажљиво реагују на глас – а после је, неочекивано за мене, сео на моју главу. Комотно се наместио на темену, а ја сам осетила како ми се по читавом телу разлива топлина. Плашила сам се да се случајно не померим и само сам тихо проговорила: „Кешењка, како ми прија“.

Он је тако седео двадесетак минута. То је права релаксација, први пут у животу уживала сам са птицом на глави. Нисам могла замислити да је то тако узбудљиво – осетити нечију топлину на својој глави. А најбитније је да је и њему то пријало. Разумели смо се, као да смо у том тренутку били једно биће. И кад сам видела како је умиљат, привржен и како ме схвата, тада сам чврсто одлучила да учим Кешу да говори.

О ТОМЕ КАКО ЈЕ КЕШЕЊКА ПОЧЕО ДА ГОВОРИ

Кешењка је напунио једну годину, кад је први пут проговорио. До тог дана стално сам с њим разговарала. Јако често сам једну реч или реченицу понављала много пута развојно и јако танким гласом, да би Кеши било лакше да чује и понови је. Мени то није било нимало тешко, јер кад сам почињала с њим да разговарам, он је одмах прекидао све своје активности – љубљење са огледалцем, шетњу по кавезу, чепркање по хранилици – истог часа би долазио близу мене, гледао ме у очи, ћутао и слушао. Била сам изненађена са каквом пажњом је слушао и никада ме није прекидао. Неки људи могли би да науче од Кеше како треба слушати саговорника. Ја сам му посвећивала јако пуно времена, а и пријало нам је да једно другом правимо друштво.

Када сам почела да „разговарам“ са Кешом, да га учим појединим речима, почела сам са српским, а прве речи су биле „Кеша, како си, добро?“. Као резултат тога, после непуних годину дана, Кеша је баш те речи прве развојно изговорио. Постепено сам

додавала нове речи, како српске тако и руске, па је мој Кешењка научио доста речи из оба језика. Морам признати да му је руски језик „лежао“ боље. Можда због своје израженије мелодичности. И, наравно, запамтила сам за цео живот како је Кешењка први пут проговорио.

Прала сам судове у кухињи, а кавез са Кешом се налазио на тераси. Вода жубори, а Кеша је увек волео да слуша жубор воде – одмах је почињао да прича по птичји – да цвркуће. Како сам се изненадила кад сам чула: „Кеша, како си, добро?“ Ово је било речено тако тананим гласом да сам помислила да имам халуцинацију. Затворила сам воду, дошла сам до Кешењке, а он је одмах ућутао – седи и гледа ме као да ништа није било. Отишла сам опет да перем суђе, када, не могу да верујем, чујем исту реченицу, али већ мало развојније. Потрчала сам ка њему и рекла сам: „Свака част, мој златни, честитам ти,

почео си да причаш као прави човек“. А он је гледао на мене својим светлим задовољним очицама.

Показало се да је Кеша јако необични папагај. Он је учио и говорио речи, а после и реченице, али само оне које су се њему свиделе. Није понављао аутоматски. А допадале су му се само лепе и нежне речи. На пример, волео је да каже: „Кешењка красивиј“ (лепи Кеша), и никад није изговорио своје пуно име – Инокентиј. Мада сам му много пута понављала његово пуно име. Али за њега је оно звучало јако званично. И говорио је: „Кеша, Кешењка харошиј. Да, Кеша?“ И сам је себи одговарао – „Да“. Исто је било и са мојим именом. Говорила сам му: „Ја сам – Светлана“. Он никако није реаговао. И никад ме није назвао Светлана. Објашњавала сам му: „Ти си Инокентиј – Кешењка, а ја сам Светлана – Светочка“. То му се јако свидело, јер „Светочка“ је звучало веома нежно.

Нисам стигла да се освестим од одушевљења откако је проговорио, а Кеша је већ изговарао: „Светочка, како си, добро?“. И то је говорио са таквом нежношћу, тако разговетно, да су ми од захвалности и узбуђења по целом телу струјали топли таласи, а очи сузиле.

Што се тиче имена Добрисав, Кешењки је било веома тешко да научи да га изговори. А то је име мога мужа и ја сам јако желела да Кеша научи то да каже. Сваки пут сам говорила: „Кешењка, кажи – Добрисав“. А он је само слушао и ћутао, а ја њему: „Како те није срамота, он ти купује храну, брине о нама, њему ће бити јако драго ако ти научиш да кажеш његово име“. Прошло је годину дана, значи Кешењка је имао две године, кад је рекао, једног прелепог дана: „Добрисав харошиј“ (то значи: „Добрисав добри“).

Кад се мој муж тог дана вратио са посла, ја сам, сва срећна, испричала да је Кеша научио реч „Добрисав“. Не знам да ли је он поверовао или не, али кад је чуо како Кеша каже: „Добрисав, како си, добро?“ – насмејао се и било је очигледно да му је јако драго. Наравно – када мала птичица тако разговетно изговара твоје име, прија то да чујеш.

На моје велико одушевљење, и током следеће две године Кешењка је понекад умео веома пријатно да ме изненади. Од речи, које је раније научио, сам је састављао реченице: „Светочка красиваја“, „Добрисав и Кеша“, „Светочка, како си, добро?“... Просто, уместо свога имена убацивао би моје, Добрисављево, или правио неку сличну комбинацију.

РЕЧИ И РЕЧЕНИЦЕ КОЈЕ ЈЕ КЕША ЈАСНО ИЗГОВАРАО

Кеша
Кешењка
Светочка
Добрисав
Како си
Добро
Дођи
Па-руски (руски)
Харошиј (добар)
Маладјец (свака част, браво)
Красивиј (леп)
Харошаја (добра)
Кањешна (наравно)
Мајо (моје)
Солнишка (сунашце)
Маљењкиј (мали)
Разгавариваљшик (причалица)
Сјуда (овамо)

Иди (дођи)
Успакојсја (смири се)
Гризуличка (грицко)
Света и Кеша.
Добрисав и Кеша.
Како си?
Кеша, како си, добро?
Светочка, како си, добро?
Светочка и Кешењка.
Светочка харошаја.
Добрисав харошиј.
Кеша красивиј.
Кешењка харошиј, маљењкиј.
Кеша, как ти разгаваривајеш, а?
Разгаваривајеш, да Кешењка, да?
Успакојсја, Кешењка.
Иди сјуда!
Добрисав маладјец!

О НАШЕМ ЖИВОТУ СА КЕШОМ

Временом, Кеша и ја смо усталили своје навике. На пример: волели смо заједно да доручкујемо. Ујутру сам прилазила кавезу, скидала сам завесицу – била је то лепа шарена завесица, да би му било лепо док спава – и рекла бих: „Добро јутро, Кешењка, добро јутро – моје сунашце!“ Кеша је волео да спава на љуљашци и кад би ме чуо почињао би да се протезе, једну ножицу па другу, после би махао крилцима и прилазио ми ближе. Обавезно бих га упитала: „Како си спавао, мали, да ли је све у реду?“ После сам га мазила по кљуну – он ми је то дозвољавао. Потом сам ишла у кухињу и спремала себи доручак, а кад бих се пуно задржала, он би ме звао цвркутом или говорио: „Светочка!“ – а ја бих одговорила: „Идем, идем“. Онда сам долазила у дневну собу и почињала са доручком. И Кеша би тада почињао да једе своју храну. Уживао је кад би се чула кашичица којом сам мешала кафу. Уопште, он је волео да сам ја у близини. А кад заврши са јелом, сакупио би зрнца са пода и држећи их у кљуну, попео би се на љуљашку. Успављивао се љуљашкајући и

крцкао зрнца која је задржао. То је било тако идилично, смирујуће – окице поспане, љуља се и шкрипуће, а ја уживам слушајући успављујући звук крцкања и шкрипутања кљунуом. Тада бих му обавезно тепала: „Ти си моја златна скрипулечка (шкрипачица)“. Очигледно да му је то пријало, јер је са интересовањем пратио моје речи, не би ли их запамтио.

Кеша, кад сам га пуштала да прошета (а пуштала сам га често, да би се осећао слободним), волео је да полети два-три пута по соби, а после да седи на кавезу и љуљашку кљунуом огледалце, које је висило унутар кавеза. Још је јако волео да седи на отвореним вратима дневне собе. Ја бих му добацила: „А ко је то изашао у шетњу? Мој Кешењка, добри, маљењкиј“. Ову реч „маљењкиј“ (мали) говорила сам му тако често и са таквом љубављу, да је он то сматрао највећим комплиментом.

Једном приликом, кад је Кеша имао четири године, били смо заједно у соби – он је шетао по кавезу, а ја сам седела на дивану – погледала сам према Кеши, који ме је посматрао некако проицљиво и, барем се мени чинило, са љубављу, а онда је проговорио: „Светочка харошаја, ма-а-

љењака“ (Светочка добра, мала). Реч „маљењака“ изговорио је као певајући и са великом нежношћу. Помислио је, ваљда, ако му стално тепама „маљењкиј“, значи – то је јако добра реч и мени ће бити драго да је чујем. Била сам запрепашћена кад сам то чула, јер то је значило да Кеша сам саставља реченице! Нисам га учила да каже ову реченицу. Он је сам осетио да ће ми пријати. Свака част, Кешењака!

Кеша је све схватао. Добрисав је после ручка ишао да се одмори, пола сата или сат, а ја бих била у другој соби са Кешом, који је знао да треба бити тих и седео би мирно на свом седалу. Сви би се одмарали, у тишини, а ја се чак нисам ни трудила да покријем кавез. За тим није било потребе. Тачно је осећао када треба ћутати. Као да је имао неку непогрешиву интуицију или је заиста био толико паметан и племенит.

Кешењака је неколико пута ишао са нама на планину Златар, удаљену четири-пет сати вожње колима. Промена притиска и климе је била евидентна, и мени је то понекад сметало, чак ми је бивало и лоше. Вероватно и њему то није пријало. Али ја сам увек седела поред њега, разговарала са њим и бодрила га, а имао је свежу воду и храну. Мој Кеша је све

подносио и чак је и причао све време пута. Говорио је све, све што је знао. А кад би осетио да је мени лоше, прекинуо би своје „брбљање“ и кратко би упитао: „Како си?“, а ја сам одговарала: „Хвала, мој златни, видиш – лоше“. Али кад бисмо стигли на планину и кад бих га (наравно, у кавезу) изнела у природу, на сунце, он би уживао.

Мени је увек било интересантно да гледам у Кешине очице. Код људи се очи затварају на доле, а Кеша, кад хоће да спава или да склопи очице, оне су се затварале од доле на горе. То је тако необично.

Кад је моја мама долазила код нас, Кеша јој се јако допао. А тек кад је чула како он разговара, била је одушевљена и рекла је: „Видим да је прелеп, али да нисам сама чула – никада не бих поверовала, да таква мала птичица може тако добро причати и говорити као човек“. Иако је на маму гледао, уз сву знатижељу, и помало опрезно, Кеша је био задовољан њеном посетом, јер ја сам се радовала, била сам јако задовољна, певушила сам, скакутала и пуно причала са мамом. А Кеша је увек реаговао на мој глас, интонацију, покрете, и био је тих дана видно весео, иако сам тих дана, ипак, с њим мање комуницирала.

Уопште, Кешењка је јако волео кад су нам долазили гости. Радовао се, волео је друштво, што веће то боље. И гости су бивали срећни, нису баш сваки дан имали задовољство да „причају“ са малим симпатичним брбљивцем. А ја сам се бринула и старала да се притом не пуши пуно – јер за папагаје је то веома штетно. Палила бих свећу и обавезно проветравала просторију, пазећи да се мој љубимац ни у ком случају не нађе на промаји.

Једно вече посебно памтим. Били смо сами у стану, Кеша и ја. Напољу је падала јака киша, муње су тако севале, гром је тако грмео, да сам се и ја, која се уопште не плашим грмљавине осећала нелагодно. У почетку обоје нисмо обраћали пажњу на наступајућу непогоду, али када је по ко зна који пут гром ударио страшном силином – Кешењка се тргнуо, узнемирио и погледао ме. Истовремено сам и ја њега погледала, пришла и рекла: „Не бој се, маљењкиј, ја сам с тобом“. Тако ми је веровао, да се одмах смирио и прекинуо да обраћа пажњу на кишу. Онда сам спустила жалузине, појачала звук телевизора и села сам ближе Кешењки. Напољу је лило као из кабла, и даље је севало и грмело, а нама је било топло и пријатно, обоје смо чаврљали ко зна о чему, задовољни, јер међу нама је била потпуна

хармонија. Не знам зашто, али то вече ми је остало као једна од најлепших успомена.

Кад год сам била одсутна, Кеша је нестрљиво чекао да се вратим. Увек кад сам

долазила кући, рецимо из продавнице, још док сам била у ходнику чуо би шуштање кесе или зецкање кључева и обавезно би ми се својим пријатним и мелодичним цвркутом јавио. Ја бих, већ са врата, нестрпљиво одговорила: „Идем, идем, сачекај мало“. Он би се примирио и стрпљиво чекао да се распремим и обратим му се. Тада бих ушла у собу и обавезно би му показала шта сам купила, или шта сам му донела. Ти „разговори“ би потрајали и по пола сата – сат, за које време бих ја, на пример, пробала новокупљени сако. Испробавала бих како ми стоји уз већ купљену хаљину или ципеле, а Кеша не само што је пажљиво посматрао већ ми је делио комплименте, изговарајући целокупан свој репертоар руских, српских, па и птичјих речи и реченица. Барем сам ја то тако схватила и наравно да ми је пријало.

Природа је обдарила папагаје снажним кљуном, па није ни чудо да кућни љубимци, посебно они већи, када слободно лете по стану „грицну“ понеки комад намештаја, слику, прозоре, врата... Ја сам са Кешом имала среће. Додуше и он је покушавао понешто да грицне, али сам га редовно опомињала. На моје примедбе је реаговао, видео је да нисам задовољна и, углавном, одмах би прекинуо. Моја упорност се исплатила, одвикао се од

грицкања и кљуцања по намештају, али је са задовољством грицкао „сипину кост“, која је била тако постављена да да му је била приступачна и на кавезу и када се налазио унутра. Тада бих га обавезно похвалила: „Слободно грицкај, Кешењка. Ово је твоје и уживај“. Ова „сипина кост“ веома је корисна за папагаје, јер кад је грицкају, оштре свој кљун.

Прочитала сам, да се не препоручује да у кавезу виси огледалце уколико желите да папагај што пре проговори. Сматрају, да када папагај разговара са огледалцем, он мисли да се тамо налази птица и с њом, наравно, разговара-цвркуће „по птичји“. Али то не мора бити правило. На пример, мој Кеша је од првог дана имао у кавезу огледалце. Често се са њим љубио и разговарао јако нежно, очигледно мислећи да се тамо налази женка. То задовољство нисам желела да му ускратим. Али га ово није омело да проговори „људским гласом“ и научи да прича. Само треба веома пуно времена, рада и стрпљења, да би папагај проговорио.

У Кешењке је био јако мали језик. На пример, у аре и жакоа, великих папагаја, и језик је велики. Њима је лакше да понављају људске речи. И ја никад нисам могла ни да

замислим да тигрице, са таквим малим језиком, могу тако добро да науче да нас опонашају...

Кад је Кеша почео да живи код нас он је у кавезу имао два пластична седала. После сам прочитала да је много боље кад је седало направљено од дрвета и да су јако битне његове димензије. Ако дијаметар седала не одговара, с временом може да дође до деформације прстију. Мој муж је направио Кешењки лепа, одговарајућа седала од дрвета.

Тако сам заволела Кешу, да сам, претпостављајући кад је рођен – а имао је око три месеца кад смо га купили – изабрала седми јун, дан мог рођења, да буде и његов рођендан. Потом смо увек заједно славили наше рођендане, а Добрисав нам је редовно даривао поклоне. И баш за први рођендан, поред медених семенки (то је као рођенданска торта за папагаја) Кеша је добио дрвена, ручно рађена седала (уместо пластичних која су до тада била у кавезу), дебљине која одговара обиму његових прстију и канцица. Тако да му је сада било удобније и није могло да дође до деформација.

А Кешењу је увек плашило све ново. На пример – нове мале мердевине, које смо ставили у кавез за други рођендан, тако су

јако плашиле Кешу да није хтео три дана да им приђе, а после их је заволео и само је „шпартао“ по њима. Једанпут сам обојила нокте веома јарким црвеним лаком. Када сам по навици хтела да га помазим, приметивши нешто неуобичајено црвено – јако се уплашио и побегао што је даље могао. И није хтео да приђе. Објашњавала сам му да то није ништа страшно, да су то моји прсти, који га мазе, само су нокти црвени, али узалудно. Вероватно је за њега црвена боја означавала некакву опасност. Тада сам променила боју лака за нокте, по Кешином укусу, у светлу, седефасту.

Много волим музику и песме. Често и сама певушим по кући, а понекад узмем гитару и певам моје омиљене песме, најчешће кад сам сама са Кешом. Он је обожавао да слуша како ја певам и пратим себе на гитари. У почетку је пажљиво слушао, а после би такође почињао да цвркуће, пева, брбља све што зна и уме. А понекад би му излетела и понека нова реч, која је за мене била као чаробна, као највећи комплимент мојој музици, истрајности и љубави. И тако смо из дана у дан делили комплименте и поклањали радост једно другом.

РАСТАНАК

У августу 2005. године наговорила сам мужа да идемо на море у Црну Гору. Те године сам била три месеца у Русији, због посла, који је потрајао неочекивано дуго. Вратила сам се јако уморна и исцрпљена, али задовољна што сам поново у Београду и срећна што видим Кешу, који ми се јако обрадовао.

Пре поласка у Русију „објаснила“ сам Кеши да морам да путујем и да ће уместо мене о њему бринути мој муж. Изгледало је да је све „схватио“ и стално је понављао: „Кеша и Добрисав, Кеша и Добрисав“... Мужа сам припремила како да поступа са Кешом док ја нисам у Београду, да свако јутро кавез мора бити очишћен, да припреми свежу воду и храну са одговарајућим витаминима и минералима, повремено да му даје свеже воће и поврће. Да редовно проветрава собу, али без промаје, да Кешу повремено пушта из кавеза да лети и да што је могуће више прича с њим.

Дакле, кад смо кренули на море свратили смо у село Бистрицу, које се налази у подножју планине Златар, у прекрасном амбијенту скоро нетакнуте природе, а на пола пута од Београда до Петровца, где смо се

запутили на летовање. Наравно, Кеша је путовао са нама, у свом кавезу, и добро расположен стигао је у Бистрицу, у којој је сваке године проводио две-три недеље уживајући у свежем ваздуху и цвркуту рођака – различитих шумских птица. Изнела сам кавез из аута, унела га у кућу и кад сам га отворила да бих га очистила и сипала свежу воду, Кеша је изненада излетео (а никад раније то није радио) и полетео ка прозору, који је, срећом, био затворен. Брзо сам га ухватила и вратила у кавез. Али сам осетила како се моје срце стеже – уплашила сам се, као да сам предосетила предстојеће невоље. Касније је све било у реду. Кеша је и даље свакодневно брбљао, чак је кљуцкао границе са медом, што је раније редовно избегавао.

Кроз неколико дана смо кренули даље, ка мору, у Црну Гору – Добрисав, ја и Кешењка у кавезу. Уопште нисам била забринута за Кешу, јер је и раније ишао са нама на море без икаквих компликација и проблема. Мада сам приметила да је некако био мирнији, а показивао је и знаке нервозе, лепршајући крилима као да му нешто смета. Помислила сам: врућина је, проћи ће. Тепала сам му: „Кешењка и Светочка се воле“, „Кешењка красивиј“, „Сунашце моје“...

Дан је био веома топао, док су предходне ноћи у Бистрици биле прилично прохладне. На крају нашег путовања Кеша је почео да лупа крилима, а ја сам га тешила: „Смири се, Кешењка, скоро смо стигли“. И он као да се мало примирио. А ми смо стварно брзо били у Петровцу, сместили се у малену, али удобну собицу са терасом и довољно хладовине. Прво смо сместили Кешу на широки подест прозора, дали му свежу воду и храну и позвали газду, који је изразио жељу да види овог несвакидашњег „туристу“. Срећом, и он је био љубитељ папагаја – раније је имао и своје, и заиста, одмах се видела његова наклоност према Кеши. А Кеша, онако светао и леп, нешто је радосно, по птичји, цвркутао окренут према башти и локалним птичицама. И ми смо се брзо распремили, па отишли на море да, коначно, мало уживамо купајући се. Увече, прилично уморни, рано смо отишли на спавање. Кеша је, уосталом, као и ми сами, изгледао поспан. Пожелела сам му лаку ноћ и покрила кавез. Уморна, али и задовољна, брзо сам заспала, не сањајући да ћу већ сутра остати без мог љубимца и нераздвојног пријатеља...

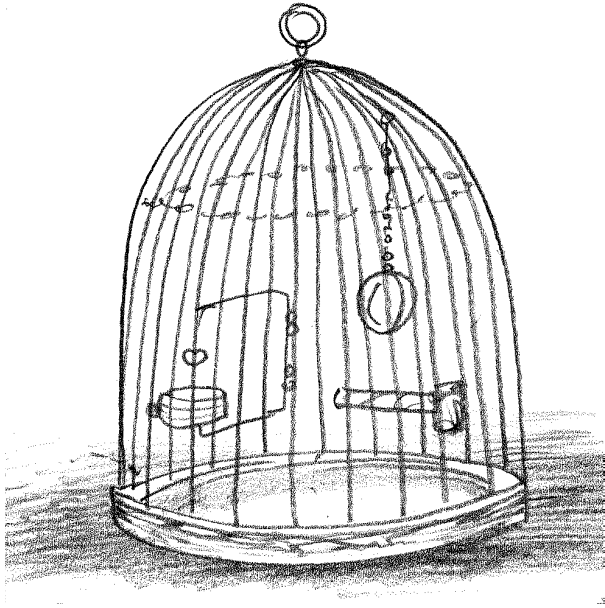
Сутрадан, кад смо се спремили да кренемо на плажу, док сам давала Кеши храну и воду приметила сам да је он и даље поспан. Тада

сам први пут помислила како нешто, ипак, није у реду. Зато сам га, желећи да видим његову реакцију, позвала: „Кешењка, дај да те пољубим“ (обично бих му уместо пољупца помазила прстима кљунчић) и он је пришао, принео ми главу, са слатким светлим полуотвореним очицама. Позвала сам и Добрисава: „Види како је Кешењка расположен за пољубац“, и изгледало је све нормално, а опет, неуобичајено дуго се задржао уз мене, као да се поздравља и као да се дуго нећемо мазити. Иако сам приметила да је сувише поспан и да се теже креће, помислила сам да је то од пута, да је, ипак, све нормално.

Отишли смо до мора, купали се, али сам све време била неспокојна и журила назад, код Кеше. При повратку смо купили „посебне“ семенке које је Кеша понекад много волео да грицне. Кад смо дошли, са врата сам му се обратила: „Види, Кешењка, шта смо ти донели“ – пришла сам кавезу и замало се нисам онесвестила. Видела сам да мој љубљени Кеша непомично лежи на дну кавеза. Умро је... А мене је поштедео тога да гледам његове муке, последње тренутке и самртне трзаје. Прекоревала сам себе, како нисам добро проценила стварно стање, како сам можда и могла да га спасем... И било ми је

ужасно, а осећала сам већ и тада да је тако морало да буде, и да је мој Кешењка, само који сат раније, и сам био свестан тога, да је уз последње напоре, претварајући се да је све нормално стигао да се поздрави са мном, а и мени омогући да се последњи пут срећна и задовољна помазим с њим.

Изгубила сам, тако, мог најоданијег и најомиљенијег пријатеља – јединственог папагаја КЕШЕЊКУ.

УМЕСТО ПОГОВОРА

Кад сам остала без Кеше, чешће сам излазила у шетњу и одлазила у Београдски зоолошки врт, да обилазим птице и да барем мало ублажим тугу и празнину, јер ми је Кеша веома недостајао. Београдски зоолошки врт, односно „Врт добре наде“, како се с правом незванично зове, јединствен је простор у срцу града, и са Калемегданском тврђавом чини непоновљив спој времена и пространства.

После ко зна колико посета, помислила сам: „Ако ме тако привлачи и толико ми прија боравак у зоолошком врту, зашто не бих време које ту проводим искористила да овим изузетним и прелепим животињама, изданцима природе, посветим више пажње, да помогнем овим пожртвованим људима који брину о укупном изгледу ове егзотичне градске оазе“. Знала сам да то могу. Од саме помисли да се овде бавим волонтерским радом, осетила сам неко олакшање, узбуђење и постало ми је лакше на души. Већ следећи дан отишла сам у Управу, у где су ме љубазно примили, али се и веома озбиљно распитали одакле сам, шта радим и због чега сам одлучила да волонтирам.

Све сам испричала, и о Кеши. Стрпљиво су ме саслушали. Упутили су ме на Зорана Рајића – невероватна подударност да имамо исто презиме – који, поред многобројних задужења, води рачуна и о волонтерима, распоређује их, даје им инструкције и надзире њихов рад. Тада сам схватила да тај сегмент рада никако није незнатан и занемарљив, напротив – поклања му се, и то веома озбиљно, много пажње.

Волонтери у нашем зоо-врту су добродошли, али једино ако су искрени љубитељи животињског света, ако су одговорни, педантни, радни, а пре свега доследни у спровођењу прецизно испланираних дневних активности, поштујући правила и инструкције радника задужених за поједине врсте животиња. Већ другог дана сам почела да волонтирам у „Птичјем граду“. Радила сам на припреми хране за одређене врсте птица, и то са Иваном Шајићем, већ искусним радником, који ме је постепено упознавао са мојим обавезама и пажљиво упућивао у редослед и обим мојих активности. Иван, тих и ненаметљив, првих дана мојег волонтерства пуно ми је помогао да се навикнем на рад и људе у зоолошком врту.

По завршетку посла обавезно сам шетала Вртом, уживајући у миру и хармонији посетилаца, животиња и људи који се брину и о једнима и о другима.

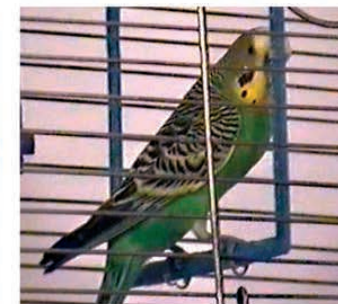
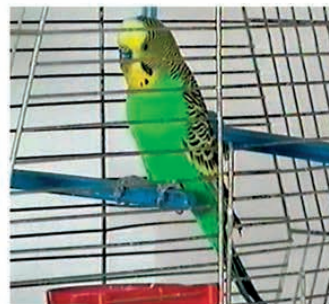
Изразила сам жељу да радим са великим папагајима (жако, ара, какаду...) и та жеља ми се врло брзо и остварила. У „Папагајилишту“ сам упознала веома љубазног пословођу Драгана Ђуришића и раднике Рајка Бајкина и Дејана Смартека – вредне и добре младиће, који су ме стрпљиво упознали са свим станарима „Папагајилишта“ и они су, већ у наредних неколико дана, сви од реда, постали моји љубимци.

Директор Београдског зоолошког врта је Вук Бојовић – врло интересантан и предузимљив успешан човек, који разуме и обожава животиње. Захваљујући њему, „Врт добре наде“ је пријатна и организована оаза у центру града, одлично место за шетњу, релаксацију и забаву, једном речју – рај усред Београда. Господин Бојовић је заљубљен у природу и веома посвећен своме послу, увек је у покрету, непрекидно трага и налази нове примерке којима употпуњује и увећава ионако богат садржај зоо-врта. Љубазан је и врло интересантан сабеседник, увек расположен за дијалог о животињама. Врстан је познавалац уметности и културе уопште и

бескомпромисан борац за одговарајуће место Врта у Главном граду Србије.

Посебно сам захвална Зорану Рајићу, човеку потпуно посвећеном Београдском зоо-врту, који је поред свог огромног посла нашао времена да ми помаже од првог дана волонтирања. Увек пажљиво саслуша моје импресије и извештаје и редовно има добар савет. Иако је у основи експерт за мајмуне, веома добро познаје и остале животиње, посебно папагаје. Он се са великим успехом опробао и у писању, објавио је обимну књигу о понгидима – великим човеколиким мајмунима, а успешно се бави и фотографијом. Његова подршка била је пресудна током припреме ПРИЧЕ О КЕШИ.

Задовољна сам што радим у овом прелепом зоолошком врту, у друштву добрих људи, оданих свом одговорном и тешком послу. И сви они, на неки начин, срдачним поздравом, осмехом, лепом речју, помажу ми да се осећам пријатно и да у потпуности уживам у дружењу и раду са великим папагајима, мојим новим љубимцима. А они, у почетку неповерљиви, осетили су моју љубав и пажњу коју им посвећујем, и сада се на обострано задовољство дружимо из дана у дан. Сигурна сам да би то и моме КЕШЕЊКИ било по вољи.

ДОДАТАК

ТИГРИЦА ИЛИ ТАЛАСАСТИ ПАПАГАЈ

Melopsittacus undulatus

Мали аустралијски папагај, или, како га још зову, тигрица, папигица, пругаста папига, таласаста папагај – најпознатији је и најпопуларнији од папагаја који се држе у кавезима и гаје као кућни љубимци. Његове основне одлике су симпатичан цвркулт, живахност, веселост и дружељубивост.

Дужине је 21 cm (дужина репа износи 10 cm), распон крила му је 10,5 cm, а тежина 10–15 грама. Живи, у просеку, седам година.

У дивљини ових папагаја има у свим крајевима Аустралије. Непрестано се селе са места на место, трагајући за храном и водом и избегавајући неодговарајуће временске прилике. Крећу се и бораве у јатима која чини од двадесет до сто чланова. У природном станишту хране се семењем трава, биљним

зеленилом, мекшом кором дрвета, разним бобицама, пупољцима и воћем.

Таласести папагаји се легу од септембра до децембра, 2–3 пута годишње. Сваки пут женка снесе 4–8 јаја. Гнезде се у дупљама дрвећа и шупљинама великог корења. Природна боја перја им је светлозелена, што им омогућава да се лако прикрију у зеленим крошњама дрвећа и трави.

Кожа над кљуном (воштаница) код мужјака је јасне кобалтномодре боје, а код женке она може бити од сивкастобеле до тамносмеђе боје. Та разлика између женке и мужјака јасно се може уочити тек после шест месеци старости.

Перје старијих папагаја ове врсте има светлију боју и прошарано је великим бројем светлих пега и пруга, по којима су и названи пругастим или таласастим папагајима. Кљун им је смеђе боје, очи са јасно видљивом беоњачом, а „бркови“ су сивометалноплаве боје.

Младим папагајима врх кљуна је црн, очи су им без видљиве беоњаче и они немају „бркове“. Глава папагаја до шест, или, чак, осам месеци старости, украшена је, од темена па све до воштанице, шареним перјем. Са

старењем папагаја, отприлике до десетог месеца, шаре на глави се изгубе.

У литератури се као први европски одгајивач пругастих папагаја спомиње Енглец Џон Гоулт. Он је далеке 1840. године у Аустралији купио пар ових симпатичних птица, зелено-жуте боје, и пренео их у Енглеску. Нешто касније са гајењем и размножавањем ових птица почело се и у Француској. У међувремену, из Аустралије је у Европу извезено на стотине хиљада парова.

Љупки малени папагаји су, као кућни љубимци, брзо постали веома популарни, а то је доносило и велику материјалну корист одгајивачима. Надајући се још већој заради, неки међу њима почели су да се баве укрштањима и селекционисањем, ради добијања птица одређених боја. У почетку су посебно били тражени пругасти папагаји потпуно жуте боје. Затим је, у Белгији, укрштањем добијен и пругасти папагај плаве боје.

Данашњи одгајивачи успевају да одгаје пругасте папагаје разноликих боја, али важније од свега је – да птица буде здрава!

САВЕТИ ЉУБИТЕЉИМА ТИГРИЦА

При избору места за кавез са папагајем треба водити рачуна да не буде изложен промаји – то је за тигрицу опасно по живот.

Будите опрезни кад пуштате папагаја да лети у стану. Прозори морају бити затворени, а на прозоре навучене завесе, јер папагај кад лети ка прозору, ако нема завесе, наставља да лети на стакло и свом снагом удара о прозор, па може озбиљно да настрада.

Пазите да ваш љубимац не улети у кухињу и не стане на вруће предмете – може да добије страшне опекотине на прстићима. Не смете гласно да вичете у близини папагаја, јер су они јако плашљиви и могу да доживе стрес.

Седала у кавезу морају бити од дрвета, пречника 12–16 mm. Пластична седала неодговарајућих димензија могу бити штетна, јер с временом може да дође до деформације ноктију и прстију.

За једну тигрицу препоручује се кавез минималне дужине 40 cm, ширине 30 cm и висине 25 cm. Уколико је кавез већих димензија, птица ће се осећати боље.

Просторија у којој живи ваш љубимац мора бити увек чиста, проветрена, без наглих промена температуре, промаје и никотинског дима.

Треба водити пуно рачуна о здрављу папагаја. Понашање и изглед здравог и болесног папагаја јако се разликују. Здравих папагај обично нешто прича, има лепо глатко перје, нешто грицка, изгледа задовољно, хоће да комуницира. А ако ваш љубимац стално седи и ћути, сав накомтрешен, показује апатију, а понекад можда и кија – треба одмах реаговати. Пре свега погледајте какав има измет. Код здравог папагаја измет је белосмеђе боје и конзистенције пасте. Кад нешто није у реду измет може бити: слузав, воденасто кашаст или течан, јаке тамнозелене боје. Узроци оболевања су разноврсни: недовољна, неподесна и неправилна исхрана, сувише висока или ниска температура са малим процентом влажности ваздуха у просторији где се птица држи, разна тровања и незгоде, као и поједине бактерије, вируси, паразити и гљивице.

Ако папагај има пролив, као прву помоћ, пипетом му у кљун треба дати кап-две воде од прокуваног пиринча (не више – да не дође до затвора). Уколико птица пије, треба јој

понудити разблажен црни чај, незаслађен или заслађен медом (једна кашичица меда на једанаест кашика чаја). Може се пипетом дати и неколико капи заслађеног чаја у који је стављен медицински угаљ у праху (ради везивања и неутралисања штетних материја у цревима).

Крварења после лакших угриза (женке често уједају мужјак), незгода или бурних митарења морају се одмах зауставити механичким притиском (вата уз притисак прстом) или средствима за заустављање крварења.

У случају повреде крила или ногу (удар о прозор, врата, потрес мозга, лом костију), повређени папагај одмах се стави (веома опрезно и полако) у мањи покривен кавез без песка, и најхитније (без нових потреса и стресова по птицу) однесе у специјализовану ветеринарску амбуланту која се бави хируршким интервенцијама на птицама.

Опекотине, задобијене слетањем на вруће предмете, треба намазати кантарионовим уљем или неким другим одговарајућим средством. Најбоље је да птицу пуштате из кавеза само уколико сте у могућности да и сами budete све време присутни у просторији – у противном би се, између осталог, могло

десити да папагај западне иза намештаја и повреди се.

Одгајивач или љубитељ птица никако не сме сам да одређује лекове. Потребно је велико стручно знање да се одреди лек, његова доза и начин давања. Осим тога, неке лекове птице не подносе.

Ако се човек осећа усамљено, апатично, безвољно, па и ако је у најбољој форми, а има времена и могућности, неће погрешити да одгаја папагаја, посебно малу лепршаву тигрицу. Без посебних материјалних и просторних захтева и обавеза имаће правог друга, пријатеља, а, зашто да не, и саговорника.

Аутор и издавач
Светлана Рајић-Дубовскаја

ПРИЧА О КЕШИ
како сам научила папагаја да говори

I издање, Београд 2007.

Рецензенти
Вук Бојовић
Зоран Рајић

Главни и одговорни уредник
Зоран Рајић
www.zoranrajic.strane.com

Лектура
Бранко Стевановић

Илустрације
мр Драган Боснић

Фотографије
Зоран Рајић

Припрема
Драган Тодоровић
Славко Мандић

Штампа
ЗЛАТНИ ПРЕСЕК
Војводе Влаховића 52 и, Београд

Обим
50 страна

Тираж
700 примерака

Сва права задржавају аутор и уредник

САДРЖАЈ

ПРИЧА О КЕШИ

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА.....	4
О ТОМЕ КАКО ЈЕ КЕША СТИГАО У НАШУ КУЋУ.....	6
О ТОМЕ КАКО СМО КЕША И ЈА ПОЧЕЛИ ДА СЕ ДРУЖИМО.....	10
О ТОМЕ КАКО ЈЕ КЕШЕЊКА ПОЧЕО ДА ГОВОРИ.....	14
РЕЧИ И РЕЧЕНИЦЕ КОЈЕ ЈЕ КЕША ЈАСНО ИЗГОВАРАО.....	18
О НАШЕМ ЖИВОТУ СА КЕШОМ.....	20
РАСТАНАК.....	30
УМЕСТО ПОГОВОРА.....	35

ДОДАТАК

ТИГРИЦА ИЛИ ТАЛАСАСТИ ПАПАГАЈ.....	41
САВЕТИ ЉУБИТЕЉИМА ТИГРИЦА.....	44

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-94

РАЈИЋ-Дубовскаја, Светлана

Прича о Кеши : како сам научила папагаја
да говори / Светлана Рајић-Дубовскаја ;
[фотографије Зоран Рајић ; илустрације
Драган Боснић]. - 1. изд. - Београд : С.
Рајић-Дубовскаја, 2007 (Београд : Златни
пресек). - 45 стр. : илустр. ; 22 см

Ауторове слике. - Тираж 700. - Садржи и:
Тигрица или таласаста папагај
melopsittacus undulatus.

ISBN 978-86-909875-0-4

COBISS.SR-ID 138168588

ISBN 978-86-909875-0-4

Светлана Рајић-Дубовскаја, по националности Русиња, рођена је у бившем СССР-у, у Казахстану, у граду Гурјеvu (сада Атирау) на реци Уралу, где се граниче Европа и Азија, недалеко од Каспијског мора.

У родном граду је завршила рибљи техникум, стекла звање ихтиолога и радила у више државних организација, а најдуже у Обласном савету за заштиту природне средине.

Непосредно пре распада СССР-а преселила се у Русију, у град Сургут, где проводи седам година, радећи у установи за незбринуту и напуштену децу.

Од најранијег детињства се дружила са кућним љубимцима, разним домаћим и егзотичним животињама погодним за држање у стану, посвећујући им своју љубав и велики део слободног времена.

Крајем 1997. допутовала је из Русије у Београд, где и данас живи. Од краја 2005. године ради као волонтер у Београдском зоолошком врту.

